

УДК 331.12.18.04

Ю.В. Великий, доц., канд. екон. наук
Європейський університет, Миколаївська філія

Механізм функціонування інноваційного підприємництва машинобудівних підприємств

У статті визначено сукупність форм і методів інноваційного підприємництва машинобудівних підприємств. Виділено показники, що визначають результативність інноваційної сфери, потенційні можливості споживання її продукту..

інновації, машинобудівні підприємства, інноваційне підприємництво, технології, інноваційна сфера

Постановка проблеми. Формування інноваційної системи в Україні характеризується низьким рівнем інтеграції науки і матеріального виробництва, незначним впливом на перехід економіки до інноваційного розвитку методів стимулювання.

У сучасній економічній думці поки що не розроблені теоретичні основи інноваційної моделі економічного зростання як результату цілісної системи інтегрованого типу. Саме тому актуальним питання визначення методологічних засад дослідження концепцій інноваційного розвитку, ролі та місця методів стимулювання в системі регулюючих механізмів переходу до інноваційної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вирішення поставлених завдань, орієнтованих на інноваційний шлях розвитку національної економіки, розглядаються відомими вітчизняними і зарубіжними вченими В.М. Гейцем, Л.І. Федуловою, О.І. Волковим, М.П. Денисенком, А.П. Гречаном та ін. Разом з цим інноваційний шлях розвитку економіки не можна повною мірою обґрунтувати й адаптувати для використання без дослідження складових елементів розвитку і механізму функціонування інноваційного підприємництва машинобудівних підприємств.

Постановка завдання. Метою даної статті є наукове обґрунтування елементів розвитку і механізму ефективного функціонування інноваційного підприємництва у машинобудуванні..

Виклад основного матеріалу. В наукових виданнях інновація тлумачиться як впровадження у виробництво наукових і технологічних розробок, як інвестиції в економіку галузі, спрямовані на забезпечення зміни техніки та технологій у суспільному виробництві, як новий підхід до конструювання, до виробництва, збуту товарів, завдяки якому інноватор та його фірма здобувають переваги над своїми конкурентами.

За Законом України «Про інноваційну діяльність» до інновацій відносять конкурентоспроможні технології, продукцію, послуги й управлінські підходи на підтримку виробництва, бізнес-процесів і маркетингово-комерційних заходів, які спрямовуються на досягнення суттєвого структурного та якісного поліпшення у виробничій чи соціальній сферах [1].

Більшість науковців під інновацією розуміють процес розробки, освоєння, експлуатації і вичерпання виробничо-економічного і соціально-організаційного потенціалу, що лежить в основі новації [2-5].

Проте, у названих визначеннях не розкриваються до кінця соціально-економічна сутність і зміст інновацій, не обумовлюються межі функціонування інноваційної продукції. Набуває широкого вжитку загальне поняття «інноваційна сфера», яка є складовою національної економіки і яка являє собою сукупність видів господарчої діяльності, що не беруть безпосередньої участі у створенні матеріальних благ, але виробляють споживчі вартості особливого характеру. Вони здебільшого можуть не мати речової субстанції і разом з тим необхідні для функціонування виробництва.

Особлива галузь суспільного поділу праці, що забезпечує реалізацію продукту наукової сфери у виробництві, і одночасно особлива виробнича фаза суспільного виробництва виділяються в інноваційну сферу. Саме в ній здійснюється інноваційна діяльність (рис.1).

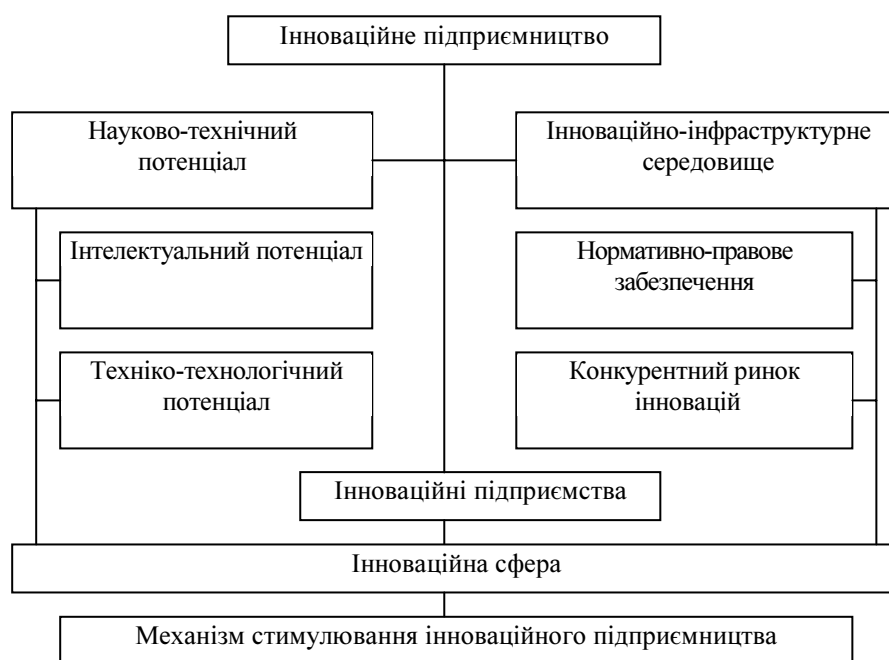

Рисунок 1 – Структурна схема інноваційного підприємництва машинобудівних підприємств

Таким чином, інноваційно підприємницька діяльність у машинобудуванні - це особливий процес організації господарювання, який оснований на постійному пошуку нових можливостей покращання техніко-технологічних факторів виробництва. Вона пов'язана з готовністю підприємницької структури (фізичної або юридичної особи) брати на себе весь ризик по здійсненню нового проекту або покращанню існуючого, а також виникаючу при цьому фінансову, моральну і соціальну відповідальність.

У загальному вигляді інноваційну підприємницьку діяльність машинобудівних підприємств можна визначити як суспільний технічний економічний процес, що приводить до створення кращих за своїми властивостями товарів (продукції, послуг) і технологій шляхом практичного використання нововведень.

Необхідність організації інноваційної підприємницької діяльності машинобудівних підприємств обумовлена:

- потребами підвищення техніко-технологічного рівня виробництва;
- збільшенням затрат і погіршенням економічних показників підприємств, галузі;
- швидким моральним старінням техніки і технології;
- визначаючою роллю науки і підвищення ефективності розробки і впровадження нової техніки;

- важливістю і економічною доцільністю посилення інтенсивних факторів розвитку виробництва, на основі використання досягнень науково-технічного прогресу;

- потребами істотного скорочення строків створення і освоєння нової техніки;

- важливістю розвитку масової творчості винахідників і раціоналізаторів та використання їх пропозицій.

На практиці виділяють два основних види інноваційної підприємницької діяльності машинобудівних підприємств;

- інноваційна діяльність в сфері техніко-технологічного забезпечення виробництва;

- інноваційна діяльність в сфері збільшення виробництва, підвищення якості здешевлення продукції.

Перший вид інноваційної підприємницької діяльності пов'язаний з процесом кількісного і якісного оновлення виробничого потенціалу, який направлений на підвищення продуктивності праці, економію енергоресурсів, сировини і матеріалів та відповідно на збільшення прибутків.

Другий вид інноваційної підприємницької діяльності представляє собою процес якісного удосконалення продукції, її здешевлення, розширення асортименту, який направлено на повніше задоволення потреб населення.

Можна виділити три способи організації інноваційного підприємництва машинобудівних підприємств:

- інноваційна діяльність на основі внутрішньої організації, коли інновація створюється і (або) освоюється всередині машинобудівного підприємства його спеціалізованими підрозділами на базі планування і моніторингу їх взаємодії по інноваційному проекту;

- інноваційна діяльність на основі зовнішньої діяльності при допомозі контрактів, коли замовлення на створення і (або) освоєння інновації розміщується між сторонніми підприємствами;

- інноваційна діяльність на основі зовнішньої діяльності за допомогою венчурів, коли машинобудівне підприємство для реалізації інноваційного проекту засновує дочірні венчурні підприємства, які залучають додаткові сторонні засоби.

Найчастіше використовується другий спосіб організації інноваційного підприємництва - інноваційне машинобудівне підприємство розміщує замовлення на розробку новизни, а освоює їх власними силами. Відносна рідкість використання першого способу пояснюється недостатнім потенціалом заводської науки.

В основі всіх видів інноваційного підприємництва у машинобудуванні лежить створення і освоєння нових видів продукції (послуг), виготовлення, створення цінностей, благ та інших товарів.

Умовою функціонування інноваційної сфери є інтелектуальна власність і власність на продукт інноваційної діяльності. В інноваційній сфері формується відокремлена спеціалізована матеріально-технічна база, нагромаджуються спеціальні прийоми й методи, що відповідають формам організації та управління інноваційною діяльністю.

Теоретичні дослідження інноваційної сфери стали особливо актуальними в умовах формування маркетингових концепцій (60-ті роки) і особливо внаслідок активізації інноваційної функції у світовій економіці із середини 70-х років.

Функціональне призначення інноваційної сфери в системі суспільного поділу праці пов'язане з виконанням нею функцій зі створення й задоволення потреб у інноваціях як матеріального виробництва, так і всього суспільства в цілому. Основна частина споживної вартості продукції інноваційної сфери має товарну форму, її рух здійснюється за допомогою

обміну, але вона може реалізовуватись також у нематеріальних формах багатства - у вигляді досягнення науки й техніки, що відповідає другій із двох форм нагромадження.

Інноваційна сфера охоплює об'єкти НДДКР, маркетингу, підприємницьких структур, діяльність яких спрямована на задоволення потреб виробництва в інноваціях, але не включає органів управління. Вона бере участь у створенні й перерозподілі валового внутрішнього продукту та забезпечує перехід власності й наукового продукту зі сфери науки у сферу виробництва. В інноваційній сфері поєднуються галузі машинобудівного комплексу, в яких здійснюється інноваційна діяльність, результатом чого є інновації які відповідають попиту виробництва і забезпечують умови їх освоєння підприємствами та споживачами.

У цілому економічні відносини інноваційної сфери похідні від відносин матеріального виробництва, однак разом з тим їм притаманна власна специфіка. На відміну від наукової, в інноваційній сфері переважають обмінні операції при передачі продукту, чітко визначаються права власності при здійсненні обмінних операцій між суб'єктами, які здійснюють інноваційну діяльність, і суб'єктами, зовнішніми для цієї сфери. Управління в інноваційній сфері ґрунтується на критерії економічної ефективності, а передача інноваційного продукту у виробничу сферу передбачає здійснення маркетингових досліджень. Розвиток інноваційної сфери дає змогу скоротити час освоєння виробництвом наукової продукції, швидше повернути авансований капітал і знову спрямувати його на розширення виробництва.

Інноваційній сфері притаманна особлива форма фінансової діяльності, венчурне кредитування та маркетингова спрямованість на просування наукової продукції на ринок, а також певні риси праці: вірогідний характер, ризик і допустимість негативних результатів, невідтворюваність унікальних особливостей її продукту.

Продуктом інноваційної сфери є зразок того, що буде створюватись на його основі для масового споживача. Вартість такого продукту визначається як витратами на його створення, так і тією функціональною новизною, що містить продукт, як передумова створення нового товару, здатного задовольнити потреби суспільства на більш високому якісному рівні чи з меншими витратами на одиницю споживчих властивостей (вартості).

В інноваційній сфері економічні закони виявляються в специфічних формах управління, координації економічного механізму. Економічний механізм являє собою сукупність організаційно-господарських форм і методів управління інноваційною сферою як складовою національної економіки. Він передбачає необхідність виділення показників, що визначають кінцевий результат інноваційної сфери, потенційні можливості споживання її продукту матеріальним виробництвом. Натуральні показники функціонування інноваційної сфери характеризують фактичний кількісний і якісний рівень забезпечення інноваційного потенціалу ресурсами, що дає змогу виявити перспективу його розвитку.

Розвиток інноваційної сфери машинобудівних підприємств дозволяє скоротити час освоєння виробництвом наукової продукції, прискорити повернення авансованого капіталу, направляючи його знову на розширення виробництва. Продуктом інноваційної сфери є зразок того, що буде створюватись на його основі для масового споживання. Вартість такого продукту визначається як витратами на його створення, так і функціональною новизною, що містить продукт, як передумова створення нового товару, здатного задовольнити потреби суспільства на більш високому якісному рівні або з меншими витратами.

Висновки. Під інновацією розуміють процес розробки, освоєння, експлуатації і вичерпання виробничо-економічного і соціально-організаційного потенціалу, що лежить в основі новачії.

Інноваційно-підприємницька діяльність машинобудівних підприємств - це особливий процес організації господарювання, який оснований на постійному пошуку нових можливостей покращання техніко-технологічних факторів виробництва. Вона пов'язана з готовністю підприємницької структури брати на себе весь ризик по здійсненню нового проекту або покращанню існуючого, а також виникаючу при цьому фінансову, моральну і соціальну відповідальність.

Інноваційна сфера є складовою машинобудівного комплексу, яка являє собою сукупність видів господарчої діяльності, що не беруть безпосередньої участі у створенні матеріальних благ, але виробляють споживачі вартості особливого характеру. Вона охоплює об'єкти НДДКР, маркетингу, підприємницьких структур, галузі, діяльність яких спрямована на задоволення потреб виробництва в інноваціях, але не включає органів управління.

Економічний механізм являє собою сукупність організаційно-господарських форм і методів управління інноваційною сферою машинобудівного комплексу як складовою національної економіки. Він передбачає необхідність виділення показників, що визначають кінцевий результат інноваційної сфери, потенційні можливості споживання її продукту матеріальним виробництвом.

Список літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Режим доступу до ресурсу зі змінами: www.liga.net
2. Антонюк Л.Л. інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Антонюк Л.Л., Поручник А.М., Савчук В.С. - К.: КНЕУ, 2003. – С. 198 – 199.
3. Денисюк В. Розвиток інноваційних територіальних структур як важливої складової Української інноваційної системи / Денисюк В. // Економічний часопис. - 2003. - № 7-8. – С. 18- 19.
4. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. д-ра екон. наук, проф. Л.І. Федулової. – К.: основа, 2005. – С. 173 – 178.
5. Микитюк П.П. Підприємництво: теорії, практика: монографія / Микитюк П.П. – К.: Основа, 2004 – С. 139 – 140.

Ю. Великий

Механизм функционирования инновационного предпринимательства машиностроительных предприятий

В статье определена совокупность форм и методов инновационного предпринимательства машиностроительных предприятий. Выделены показатели, которые определяют результативность инновационной сферы, потенциальные возможности потребления ее продукта.

Y. Veliky

The mechanism of functioning of an innovative entrepreneurship of shipbuilding enterprises

The combination of forms and methods of an innovative entrepreneurship of shipbuilding enterprises has been identified in the article. The indices that identify the performance of an innovative sphere, potential opportunities of their products consumption have been demonstrated.

Одержано 10.06.11